

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez (Rákoskeresztúrra Pest megye) küldendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátvás Blatniczky Pál

Azizvári esperes-lelkész püspöki ll. lelkész. cinkotai lelkész.

Megjelenik hetenként egy ízben

A lap ára:

Egész évre 24 K

Félévre 12 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egész oldal 40 K

Allandó hirdetésnek megvesztés szerint

TARTALOMJEGYZÉK. VBZBRCIKK: **Az ev. sajtó és nyomdavállalat alapítóinak felhívása.** — **A rekláció útja.** R. H. B. — **Haretéri megfigyelések.** Krón Ferenc. — **Az evangélikus gimnáziumok munkája a háboru alatt.** Dr. Vietórisz József. — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Az ev. sajtó és nyomdavállalat alapítóinak felhívása.

Evangélikus Testvérek!

Alkotó ősök egyházszeretetének dicsőséges emlékei ragyognak felénk a multnak történetéből. Igéretes jövőndők küszöbén pedig új századok várják tőlünk hitűségünk és egyházszeretetünk bizonyágtételét. A reformáció ötödik századának kapuján büszké önérzettel csak úgy léphetünk át, ha alkotó munkára buzdul bennünk az evangéliomi lélek ősi ereje. S ma alkotások kötelezését rózza ránk a jelen és jövőndő egyaránt.

Evangélikus egyházunk eddig is a haladás ösvényein járt, a haladó kor szellemétől most sem maradhat el. Sőt a szellemet a maga lelkével irányítani, a maga isteni igazságaival áthatni, a maga emelkedett, szabad, emberi életfelfogásával nemesíteni: kötelelsége és hivatása. A betű hatalma nélkül azonban e hivatását nem teljesítheti. A betű, mint napsugár a maga fényével és melegével, mindenüvé behatol. Sok betűben azonban hamis a fény, öldöklő a melegség. Olyan betűre van szükségünk, amely nem öl, nem is téveszt meg senkit, hanem éltet és igaz utakon vezet.

Evangélikus sajtóra van szükségünk!

Az evangélikus sajtó és nyomdavállalat megteremtését nemcsak az egyház, hanem a társadalom életének irányítása is követeli. Nem felekezeti érdekből, hanem az emberi szabadságot biztosító evangéliumi keresztyénség életfelfogásának érvényesülése érdekében. Az evangéliom a tiszta jézusi keresztyénség forrása és valósága. Akik általános keresztyén jelszavak leplevel felekezeti érdekeket rejtegetnek, senkit meg ne tévesszenek közülünk. A társadalomnak igazi keresztyénségre, evangéliomi életfelfogásra van szüksége. Nehogy ez a szükség kielégítés nélkül maradjon, evangélikus nyomda és sajtóvállalatba kell tömörülnünk. S ebből a tömörülésből senkinek sem szabad kimaradnia, aki a társadalom helyes alapokon, az emberi szabadság és isteni erkölcs alapján nyugvó haladását elősegíteni és munkálni, támogatni és istápolni kész.

Az Evangélikus Nyomda és Sajtóvállalat részvényeinek jegyzését minden hittestvérünknek de sőt minden szabadságszerető és a kulturális haladást felkarolni tudó embertársunknak hathatós támogatásába ajánljuk.

Budapest, 1918 október havában.

Az alapítók.

A reakció útja.

Mikor 1918 május 19-én (pünkösd napján) a Codex Juris Canonici hatályba lépett, a klerikális sajtóorganumok siettek világgá kürtölni a nagy hirt, hogy immár alkalmazásba kerül a világ leg-tökéletesebb kodifikációja.

A róm. kath. szaklapok pedig sorra kiemelik a Codex jeles tulajdonságait: hogy csak az egyház belső ügyeivel törődik, lemond a világi feladatok szabályozásáról, nem avatkozik az állam ügyeibe s nem akar föléje helyezkedni, s ennél fogva köztük összeütközés alig merülhet fel s békésen egymást támogatva működhetik a két „hatalom“. (sic.)

Reánk protestánsokra pedig megjegyzzük, hogy rólunk csak a katolikusokhoz való vonatkozásaink miatt van téve itt-ott említés, az sem ellenünk irányuló élel, hanem ellenkezőleg mindenütt bizonyos figyelmes előzékenység, a felekezeti érzékenység kimélése s engedékenység olvasható ki a Codexből.

Ha nem a klerikálisok elfogultságával vizsgáljuk a Codexet, csakhamar rájövünk hogy nem jelent haladást, a kor szellemének megérkezését, a változott viszonyok értékelését, meri hiszen maguk is elismerik, hogy a Codex nem új, hanem csak az érvényben levő jogot gyűjti össze.

Nem kellene törödnünk a róm. kath. egyház állásfoglalásával, ha a Codex csupán a pápás egyház belső egyházi jogi nézeteit tartalmazná s nem akarná azokat most már kodifikált alakban államilag és társadalmilag elismertetni és érvényesíteni.

A róm. kath. egyház azonban göresösen ragaszkodik évszázados tévedéseire, melyeket nemesak hogy kodifikál, — hanem jesusita ügyességgel még azokat kiterjeszteni és gyarapítani igyekezik.

Teljesen a maga hatáskörébe tartozónak jelenti ki a házasságkötés rendezését, mert csak a róm. kath. lelkész előtt kötött házasság érvényes, megsértve ezzel az 1894: XXXI. tc. 30. §-át mely szerint Magyarországon „oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt, a törvény erejénél fogva semmi vonatkozásban sem tekintetik házasságnak.“

Még tovább megy az állam elleni uszításban a Codex 1374. canonja, mondán: „pueri catholici scholas acatholicas, neutras, mixtas, quae nempe etiam acatholicis patent, ne frequentent.“ (A katolikus gyermekek nem katolikus, semleges vagyis iskolákat, a melyek tudniillik az akatholikusok előtt is nyitva vannak, ne látogassák.)

Állami ügyekbe való beavatkozást tartalmaz az 1543. canon, mely a kamatszédéről szól, (a

törvényes kamatnál magasabb kamatot is lehet szedni) az 1554. mely szerint a mixti fori büntetekben az egyház is illetékes, továbbá a 2341 canon, mely a papok világi bíróság elé állított büntetéssel sújtja, továbbá a 2333, 2334. canonok és még több rendelkezés.

A protestánsokkal szemben való engedékeny és előzékeny szellemnek nyoma sincs.

Velünk szemben a legfontosabb újítás, hogy vegyes házasság ezentúl róm. kath. nézőpontból csak az esetben érvényes, ha róm. kath. lelkész előtt kötötték.

Az 1258. canon eltiltja a róm. katolikusokat a protestáns istentiszteleten való részvételtől, az 1453. canon szerint eretnekek és szakadárok nem képesek a kegyuri jog megszerzésére; ez a rendelkezés nemesak a protestánsokat sérti, hanem a magyar joggal is ellenkezik, mely szerint protestáns is lehet kegyur.

E pár szemelvényből is látható, hogy újra dereng a reakció hajnala, s a pápás egyház ismét hatalma és befolyása erősítésén járadozik, éppen akkor, mikor a nemzeti lét nagy forduló-pontján megértésre volna szükség s midőn a protestánsok a „keresztény sajtó“ (tulajdonképen róm. kath. sajtó) mozgalom oltárára milliókat áldoznak.

De nemesak ellenünk, hanem az állam ellen is támad a róm. kath. egyház, midőn annak ügyeibe mélyen beavatkozik s ujabban a kath. autonómia címen, az állam vagyona feletti szabad rendelkezési jogot is követeli.

Ugy látszik, hogy újra feltámad a középkor összes átkaival együtt s újra érezzük a római curiának és klerikális türelmetlen seregének hatalmát, mely a szabadság, igazság és lelkiüdvőség kizárólagos jogát a maga számára sajátítja ki s a multnak sötét tanúsága szerint ellenkező véleményt nem akar tűnni, büntetendő eretnégnek hirdet minden szabad vallási meggyőződést, s kezébe ragadva az állami hatalmat Kanosszába járatta a fejedelmeket és máglyára vitette a római egyház visszaélései ellen harcolókat.

A protestáns egyházak nálunk mindig szorosán összeforrtak a nemzeti szabadság eszméjével, mert a történelem tanúsága szerint ahány szabadsághőse volt a hazának, az mind a vallási és nemzeti szabadságért küzdött.

Az állam és a protestantizmus hü szövetségese volt egymásnak a multban s annak is kell maradniok mindenkor, ha együtt akarnak védekezni és harcolni az ellenük közösen irányuló veszedelmekkel szemben.

A veszedelmes merényletek az állam és egyházunk ellen, nem szűnnek mindaddig, míg a pápaság a kodexben foglalt s gyűlötséget te-

nyésztó tévtanai fennállanak, míg a nemzet szívéből el nem távolítottatik ez a mi egyházi életünkkel is szorosan összefüggő, magyar nemzeti létünket állandóan rombolással fenyegető gyuanyag.

Nekünk tehát harcolnunk kell a pápai reakció ellen, de össze nem tévesztve a harcban a *vallás szentségét és isteni erejét* a hierarchiával és más oly intézményekkel és törekvésekkel, melyek nagyon is emberi eredetűek.

Reméljük, hogy a harcban a magyar állam, mint mindig, most is hü szövetségesünk lesz, s a megsértett állami jogrend és felekezeti békeség oly fegyvert ad kezünkbe, mellyel bizton letörhetjük a klerikális reakció újból feltámadó hydrofajét. Ezt letörni, ez ellen harcolni, egyetemes emberi elvek és érzelmek tiszteletben tartása miatt is szent kötelességünk. L. K. B.

Haretéri megfigyelések.

A multak fája érleli már gyümölcseit. Társadalmi, vallási téren sok kedvezőtlen ténnyel állunk szemben. Minél többet figyeljük a társadalom életlüketését, annál több vád ér bennünket. Minél tovább nézem a mult fáját, annál több férges gyümölcs hullik előttem a földre. Így járnak otthon — így járunk mi künn, így jár mindenki, aki hivatva volt embereket tanítani, vezetni, a társadalom, a haza és egyház számára nevelni. Nézzük csak mit vétettünk mi nevelők-tanítók? A napokban egyik tábori lelkészársam beszél, hogy neki egyik katona ezt mondta: „A papok és tanítók nem törődtek velünk, nem gondoskodtak rólunk, nem törődtek a művelődésünkkel.” — Ugyanezeket a szavakat mondja nekem ma egy beteg katonám. Ugyanez a tudat és meggyőződés él a katonák ezreinek lelkében. Borzasztó vád, mert épen azon egyház papságát éri, mely evszázadokon át magasan lobogtatta a tudás és művelődés fáklyáját, de amíg a vezetők előre mentek a fáklya fényben sokat igyekeztek látni, sokat tanulni, nem tekintettek hátra, hogy a nagy tömeg utánunk jön-e, vagy elhagyatva járadtan elmarad. Nemzeti versengések, egyéni célok, hű szereplések, személyeskedések felemésztették az időt és erőket, alkotásaink vegetálnak, de annál inkább él és növekszik a vád, hogy önmagunkat is elveszítettük s ha még most is csak a régi csapáson haladunk, elmaradnak tőlünk hűveink, akiknek meggyőződésük szerint semmi erkölcsi hasznuk tőlünk nem volt. Ne higgye senki, hogy a gondjainkra bizott egyháztagnak nem látnak mélyen a multba, mi talán így hittük a dolgot. Nem. Tévedett, aki ezt hitte. Azt mondja a fent említett hívem, hogy a papok legnagyobb mulasztása

az, hogy az iskolában nem mutatják magukat, a tanító és pap között rendesen rossz a viszony, a pap mindennel foglalkozik, de legkevesebbet lelkészkedik. Azon nem lehet eléggé csodálkozni, hogy eddig az egyházban nagyobb hullámvérések még nem voltak. Ha továbbra is bezárkózunk parochiánk csendjébe és azt csak olyan biztos megélhetési pataknak fogjuk nézni és nem látjuk meg, mi történik künn, más országokban, nagyon szomorú ábrázatot fogunk vágni, ha a parochia csendes ajtaját az idők szele felszakítja. „Nem törődtek velünk,” „hát mi miért törődjünk velük” ez lesz a gyorsan folyó következmény. Törödni kell az otthoniakkal, a hazajövőekkel és ifjúsággal. Ha nem a lelkész és tanító nyújtja a haretérről, fogságból hazatérőknek baráti kezét, majd mások ragadják el, kiknek gondolkodása rokon eszméktől hevül, forr és majd megcsinálják a társadalmi átalakulást egyházunk kárára s akkor marad idő arra, hogy a multak mulasztásainak férgkeit szemlélve, töprengjünk.

A bolsevikizmus az egyházat sem fogja megkímélni, sőt egyházi terén fog igazán élni, mert az egyházban szabadon beszélhet minden adófizető, s akik visszajönnek, nem fognak hallgatni. Megfognak tőlünk kérdezni, hogy miért nem törödtünk családjukkal, segélyükkel, miért nem karoltuk fel az árvákat? Nem az én kérdéseim, nem az én szívemből fakad, hanem katonák ajkáról véve csak leírom, szomorú lelki hang minden betűm.

Senkisémet vonhatja kétségbe, hogy az erkölcselenség, a házasságtörések, a léhaság, a vérbajok irtóztató terjedése oly mérveket öltött, hogy megdöbben az ember, amikor nézi az emberiségnek a posványban való elmerülését és látja a riasztó számokat, melyek hűséges fokmérői az erkölcsi nihilizmusnak.

Mi lesz velünk, ha az erkölcsi felfogásban fellépett epidemia tovább terjed és elpusztítja a családi tüzhelyet, mérget önt a szívébe, beteg utódok fogják az apák és anyák bűnét átkozódva mutogatni? Ne térjünk napirendre ezen kérdéfelett. Minden lelkésznek a községébe tévissza vérbajosok, tanulmányozza a beteg gyelmeztető, kérő, ha kell szigorú szdoscodjék gyógyításáról, mert rtestben, ugyanolyan lélek lakik. tudom, mert van egy tisztí és zam, ahol van alkalmam tiszélnem át a nap egy részét rünk segítő kezét nyu' teg társadalom kelet' nembánomsággal' egyházunknak vajjon otthon igaz.

junknak? Ostoroztuk-e az erkölestelenséget oly erővel, hogy a könnyebb vérűek, lazább erkölcsi felfogásukra visszaretentek és meghúzták magukat a házasság árnyában és tovább éltek a küzdő férjnek tett hűség-i ígéretüknek? Vagy talán csak néztük a piszkos árt, hogyan sodorja magával lelki gyermekeinket? Ezt is kérdezte tőlem egy katona. Nem tudtam neki felelni, mert ami hirt a katonák kapnak, sokszor megdöbbenő, azt pedig olvasom, hogy a test megmentéséről mindenki és mindenhol gondoskodnak, talán a lelkekre, a vallásos gondolkodásra is rákerül a sor, csak aztán ne később kezdjék és pusztában elhangzó néhány szép prédikációval intézzék el. Ez pedig csakis a papság feladata. A pap ne csak gazdálkodjék, kereskedjen, takaréka járjon, a mindennapiért ezt is meg kell tenni, de végre mégis csak a jóerköles, az erős keresztény gondolkodás, az istenben való élet megszilárdítása a kötelessége. Miért írom ezt? Azért, mert azt mondják katonáim, hogy „Egyes lelkész urak otthon nem törődnek a családjaikkal, pedig azért van ott, hogy gondja legyen mindenre és mindenkire.“ Ezeket nyugodt gondolkodásu, javakorbéli katonáktól hallottam, nyugodtan mondták el s ha még ma elkezdünk itten — és otthon dolgozni az elégedetlen hangból — hála szó válik. Kérdés, hogy mit akarunk aratni: virágot vagy tövist, úgy tétlenségben fogunk megmaradni, vagy új erővel kezdjük meg a nehéz de érdemes munkát. Ha dolgozunk, akkor nincs mit félnünk a mindent felforgató új szellemtől, mert a kötelességteljesítést megkiméli az új irány és egyházunkat megerősödve ragadja magával.

Udine 1918. IX. 20.

Krón Ferenc
tábori lelkész.

Az evangélikus gimnáziumok munkája a háboru alatt.

írta: Dr. Dietórisz József.

II.

5. Az iskola belső életére is a katonai szellem nyomta rá a maga bélyegét s kevesebb érvényesülést engedett a vallás-erkölcsi nevelés nemesebb követelményeinek. Rendeletök szabályozták a tantárgyak háborus vonatkozásainak kidomborítását, külön kellett katonai ismereteket is tanítanunk s az iskolai dolgozatokat részben kellett állítanunk. Megrövidült a szorgalmi idő, megglazult a fegyelem, elharapódzott a kötelességmegtartás. Bizonyítványokat kellett adnunk — győzelmi állás módjára — katonai szolgálatok el-

lenértékeül — ugyyszólván napról-napra megújuló, nem egyszer csak úgy hevenyében kiadott rendeletek alapján. Ez a gyári munka a köztudatban sok kárt okozó helytelen felfogás és magyarázat miatt minden időkre nyugtalanító emléke lesz háborus tevékenységünknek, s bizonyos elégtétel érzetével olvashatjuk a legújabb rendelkezéseket, melyek a katonatanulók vizsgálatának komolyságára hívják fel a tanártestületek figyelmét.

6. Ifjúságunk hadiszolgálatára különben alig lehet panaszunk, mert dicsekvés nélkül mondhatjuk el, hogy a hadbavonultak a harc-téren, az itthonmaradtak a nekik megfelelő körben iparkodtak eleget tenni a nagy idők komolyan parancsoló szavának. Tudtak lelkesedni annyira, hogy főleg eleinte önként is besoroztatták magukat; tudtak együttérezni a szenvedőkkel s hozzájárulni a sok sok gyűjtéshez, amely minden képzeletet meghaladó változatossággal igyekezett közel férni hozzájuk; tudtak gyakorlati ügyességet is bemutatni, mikor cserkészszolgálatra, mezőgazdasági munkára, ipari vagy kereskedelmi alkalmazásra került a sor. Egyik-másik intézetünkben még lemondani is tudtak jól megérdemelt jutalmakról, hogy ezzel is enyhítsék a gyógyításra váró sebeket. Azt azonban, hogy mindezt időlen-időnkig olyan teljes kitartással fogják végezni, amely hatalmas nekilendüléssel kezdték: csak a legnagyobb önámítással lehetne állítanunk.

7. Ami a tanárok háborús munkáját és hadiszolgálatásait illeti, arról a száraz tények is hangosan beszélnek. Körülbelül egyharmad részük hadi szolgálatra vonult be, s ott küzd ma is, ha végkép meg nem rokkant, vagy hadifogságba nem került, vagy hősi halált nem halt. Az itthon maradtak tetemesen emelt óraszámmal négy éven át teljesen díjtalanul helyettesítették a távollévőket, s ott voltak mindenütt, ahol vöröskereszt szolgálatról, jóléti bizottságról, hadigondozásról, polgárórségről, hadifoglyok gyámoltásáról volt szó. Nem egy helyen még a nyugalmazottak is munkába állottak, hogy hozzájáruljanak a más módon meg nem oldható feladatok végzéséhez. Ugyancsak a mi tanártestületeink tagjai mutattak példát arra, hogy ismeretterjesztő előadások és háborús összejövetelek rendezésével mimódon kell végezni a felvilágosításnak és egyben jótékonyágnak a mai időkben annyira nélkülözhetetlen munkáját.

8. Az ifjúságnak és a tanártestületnek egymáshoz való viszonyát a háború közvetlenebbé, bensőségebbé tette, mint amilyen az a háború előtt volt. Ha máskor is elég gondot fordítottunk ifjainknak az iskolán kívül tanusított viselkedésére, még nagyobb mértékben tesszük ezt most, amikor oly sok nem hivatott tényező játszik sze-

gon-
holikus
szatalaiból
ységi kórhá-
tmi a bajt, velük
ell kell, ha nem a
zikkailag teljesen
éhez. „Mi közöm hozzá-
hamis prűden-
zánknak
asztoral voltunk-

repet az ifjuság nevelésében. Úgy érezzük, hogy ma több szeretettel tartozunk irántuk, mint más-kor, s úgy tapasztaljuk, hogy több hálában van részünk, mint eddig. Különösen megható minden alkalommal a hadbavonultak bucsuvétele, amely itt-ott egész ünneppé fokozódott a tuláradt érzel-mek mélységes hatása alatt. Hogy aztán ez nem-csak szép emléke marad az ifjunak, de erős er-kölesi nyomot hágy maga után, elég a sok levélre hivatkoznunk, amit messze-messze földről küldenek hozzánk, nyilvánvaló jeléül annak, hogy to-vábbra is teljes közösségben érzik magukat az iskolával. (Folytatjuk)

Ujabb kérelem előfizetőinkhez.

Még a sok dolgunk miatt el sem számolhattunk azon 4 koronáról és azon egy néhány tehetősebb tisztelt előfizetőnk adományáról, melyet lapunk terheinek könnyebb elviselése céljából küldeni szivesek voltak, már is újabb zaklatással vagyunk kénytelenek fordulni kedves előfizetőinkhez s áldozatkészségüket újból kérni, mert lapunk alul-írott szerkesztő kiadója nem bírja el a terhet, a mely az újabb áremelkedés folytán őt érte. Lapunk egy számának előállítási költsége ma már több mint hatszor annyiba kerül mint békében! Kénytelenek vagyunk lapunk előfizetési árát már október 1-től számítva évi 36 koronára emelni, vagyis az ez év utolsó három hónapjára előfizetőinktől egyenként még 3 koronát szeretettel bekérni. Ezzel szemben, mihelyt a pa-pirközpont a régen kért papirost rendelkezésünkre bocsátja, — a mi most — ígéretük szerint — már csak napok kérdése — lapunk újból he-tenként fog megjelenni. Ez a pár heli ránk kény-szerített próba sajnosan bizonyította be, hogy kéthetenkénti megjelenés mellett nem tudunk egy-házi életünkkel lépést haladni. De igen sok volt az elégedetlenkedők száma is a kéthetenkénti megjelenés miatt.

Igen kérjük kitartó előfizetőinket, szivesked-jenek ezt tudomásul venni, s az újabb, az 1918 évre szóló 3 koronás terhet elvállalni s azt hoz-zánk mielőbb beküldeni. A beküldés céljára pos-tatakarék pénztári lapot fogunk lapunk egyik közeli számához mellékelni, (ezt is késlekedéssel küldi a postatakarék igazgatósága); különben, a kik ilyenfelől otthon rendelkeznek, főleg, akik az előbb kért 4 koronát még nem küldték meg, szí-veskedjenek azzal együtt, sőt az esetleges hátra-lékukkal együtt is ezt az újabb 3 koronát is készséggel elküldeni.

Rákoskeresztur, 1918 okt. 16.

Hitrokoni üdvözlettel

Noszkó István
felelős szerkesztő és
laptulajdonos.

IRODALOM.

A magyar ev. nevelés története a re-formációtól napjainkig. 232 lap. Ára 5 K. írta Dr. Szelényi Ödön.

A pozsonyi theol. akadémia páratlan szor-galmu tudós tanárának jubileumi munkája ez, a mely azonban nem csupán alkalmi alkotás, ha-nem értékes történeti munka, amely hézagpótló és nekünk evangélikusoknak méltó büszkeségünk is lehet. Fontos mű ez tartalmánál fogva, mert végig kíséri gazdag anyag felhalmozásával az evangélikus iskolák történetét s az evangélikus iskolázás ügyét. Egyházunk keletkezésétől fogva sokat áldozott az iskolákra. A templomok mellé iskolákat emelt, sőt nagyon sok helyen az isko-lája pótolta a templomot is, sőt pótolja még ma is. Iskoláink a multban és jelenben elismert jó intézetek, melyek kultúrmunkájukkal olyan sokat tettek nemzeti létünk érdekében is. — Szükséges ezzel alaposan is megismerkednünk, hogy méltányolhassuk egyházunk nagy kultúrmunkáját és megbecsülhessük az ev. iskolák történeti hivatá-sát. Kitünő forrás ebben a Szelényi könyve, amelynek megszerzését az evangélikus iskola minden barátjának fokozott mértékben ajánljuk.

BEJÉLET.

† Dr. Tüdös István.

A református testvér-egyház vezetési közül az hunyta le hirtelen örök álmokra szemét, aki a leg-őszintébb szeretettel, a leghivebb megértéssel kísérelte figyelemmel evang. egyházunk ügyeit.

Őszinte barátság fűzte őt mihozzánk, igazi rokonérzés töltötte el szívét irántunk. S mi igen nagyra becsültük s világos ítélőkéességét, nagy tudását, szerénységét, hűségét bámulva szemléltük. Érző nagy szíve nem tudta elviselni azt a mérhetetlen nagy bánatot, a melyet hordoznia az Úr akarataból kellett azon gyászseset folytán, a mely a 19 éves Ilonka leánya hirtelen elhunyta által érte. Az erős test megroppant s a lélek hir-telen elszállt, hogy megkeresse azt a másik ár-tatlan lelket, a melyik bánatba döntötte. Dr. Tü-dös István a tiszáninneri ref. egyházkerület nagy-érdemű püspöke, főrendiházi tag 52 éves korá-ban, püspökségének 5-ik évében befejezte Mis-kolcon, okt. 8-án, szent munkában soha meg nem pihenő áldásos életét. Okt. 11-én helyezték el a nagy férjü kihült tetemét örök nyugalomra Mis-kolcon óriási és őszinte részvét mellett. Emlékét áldással fogjuk megőrizni mi is. Legyen pihené-se csendes, jutalma örök.

Tábori lelkész. Kozlay Kálmán szepes-szombati ev. lelkész tábori lelkészi szolgálatra bevonult.

Lelkész konferencia. A református táborigazgatási kar Ullachban tartotta meg dr. Baltazár Dezső felügyelő püspök elnöklete mellett a harctéri lelkeszet minden ágára kiterjedő pastoralis konferenciáját. A konferencia előtt Isteni tisztelet volt a villachi evangélikus templomban, melyen Csikesz táborigazgatási elnök, megkapó gondolatokban gazdag beszédet tartott. Utána vettük dr. Baltazár kezéből az Úrvacsorát, melynek végeztével a református lelkeszet nevében Pálfi Károly főlelkész, az evang. táborigazgatási elnök nevében Krón Ferenc és a gör. keleti lelkeszet nevében Gascea román táborigazgatási elnök üdvözölték a püspököt. Utána megindult a konferencia anyagának megbeszélése, melynek végeztével tapasztalatokban meggazdagodva visszatértünk tartózkodási helyünkre. Dr. Baltazár püspök ur pedig a frontra indult egyes ezredek meglátogatására. Megint le kell szögeznünk, hogy mi evangélikusok megint hátul kullogunk. Vendégek voltunk, kiknek megengedték, hogy hozzászóljunk a tárgyakkhoz, — de jogunk nem volt, — csak megtűrték ref. testvéreink s azt hiszem: ez jellemzi a helyzetet. Még az Őfelségének küldött sürgönyből is kimaradtunk, ez ellen Szántó Róbert ugyan felszólalt, de miután dr. Baltazár csak a ref. táborigazgatási elnököt hívhatta össze és felettünk nem rendelkezik, nem is tekinthetett bennünket jogosítva arra, hogy ilyen fontos ténnyben az evangélikus táborigazgatási elnök is részt kapjanak. Tehát vagy rendeljenek alá teljesen a felügyelő püspök urnak, vagy válasszák teljesen szét a reform. és evang. lelkeszeteket. Ne legyünk mi mindenhol csak a türetek, jóllehet több nyelvi ismeretünk következtében a munka nagyobb része a mi vállainkat nyomja, amit szívesen veszünk ugyan, de azt megkivánhatjuk, hogy a saját egyházegyetemünk is lássa meg a munkánkat és a helyzetünket is tegye már egyszer legalább a háború ötödik esztendejében tárgyalásainak anyagává. Vagy várunk még vele? Pató Pál is vár, hát csak várjunk, valahogy csak megszokjuk mi ezt a helyzetet is.

A soproni theol. akadémián szeptember 27 és 28-án voltak az évi vizsgálatok Kapi Béla püspök elnöklete alatt. Alapvizsgát tett Schranz Zoltán, szakvizsgálatot Gyarmathy Dénes és lelkeszet vizsgálatot Nagy Miklós, Stefanik János és Dajda Mihály. Az utóbbi hármat a győri gyülekezet meghívására Kapi Béla püspök szép egyházi ünnep keretében szeptember 29-én az ottani templomban lelkeszettek avatta, míg Gyarmathy Németországba megy tanulmányai folytatása végett. — Itt említjük meg, hogy a soproni theol. akadémián az új tanévben az I. és II. évfolyamra egyetlen hallgató sem iratkozott be s így ezen

két évfolyamon szünetel a tanítás. A III. évfolyamon 3 s a negyediken szintén 3, összesen tehát 6 növendék van, kiknek 5 tanár tart előadást. Ime a háború szomorú hatása egyházunk lelkeszetképzésére.

Papavatás. Dr. Raffay Sándor bányakerületi püspök az első lelkeszetavatást szept. 21-én végezte. Lang János Eperjesen szakvizsgázott ifjút vette fel az Úr szőlőjébe. . . a lelkeszet elkövető munkások közé, a verejtékes szorgalmat igénylő, a világ előtt csak ritkán elismerő jutalmat biztosító nehéz munkába. . . Az évszázados templom mélyen-erősen adta vissza a hangokat, melyeket hallva nem döbbszünk meg, mert tudtuk, hogy őszinték a szavak: szívből szívhez szólnak; láttuk, hogy a vallásos hitből táplálkozó nyugodtság csillogott az avató lelkeszet ablakán: a szemem; éreztük, hogy megszünt minden távolság: a sokat tapasztalt jó munkás, mint testvér szeretettel adja utra valóul a munkát megkönnyebbitő, az Úr szőlőjében való munkálkodást gyönyörűségessé tevő, komoly tanácsokat az ethívott új munkásnak. Az ott megjelenteknek ünnep volt az a nap, mert a meggyőződésben teljes beszéd áhitatott teremtett a lelkeszetben. Az Úr sohasem tagadja meg a hűség munkástól a jutalmat! Ily lelkeszet ható lelkeszet avatásban nem sokan részesülhettek!

Gyászrovat. Ismét egy fiatal papné és egy ifju theologus haláláról kell hírt adnunk. *Belicza Andrásné* szül. Sztolár Ilona, a sziráki lelkeszettestvér szerető neje tevékeny életének 34-ik, boldog házasságának 13-ik évében, rövid, de kínos szenvedés után okt. 1-én költözött el az élők sorából. Porlandó részét pedig okt. 3-án temették el. A nejét fájdalommal gyászoló testvérral legyen az Urnak vigasztaló kegyelme s barátainak fájdalmában osztozó részvéte.

A másik ifju halottunk *Lengyel Sándor* szép tehetséggel megáldott IV. éves theologus, aki Eéván október 7-én hunyt el sorvasztó tüdőbajban. Az önfeláldozásig szerető szüleit s testvéreit vigasztalja meg a jóságos Isten. — Még egy harmadikról, fiatal nő haláláról is kell megemlékeznünk: *Köder Ede* dr., a besztercebányai evang. főgimnázium tanárának ifju szép nejét: *Jakab Gizellát* három hónapi boldog házasság után ragadta el a spanyol járvány kis családi köréből.

Theol. tanári vizsga. Kiss Jenő a soproni theol. akad. rendkívüli tanára okt. 2-án, Budapesten tette le a theol. tanári vizsgát. Írásbeli tételei voltak: „Izrael vallásának viszonya a többi sémi népek vallásához“, ószövetségi szakból. „A főiskolai reform különös tekintettel Schneller István reformjavaslatára“, paedagógiai szakból. A dolgozatokról csak elismerést hallottunk, a szóbelit is nagy sikerrel állotta ki; az eredményhez mi is őszintén szívvel gratulálunk!

Jóváhagyott alapszabály. A belügymiszer a nyiregyházi evangélikus leányegylet alapszabályait jóváhagyta.

Tábori lelkészek házassága. *Baron* János, a 305-ös tábori kórház evang. lelkésze Budapesten *Krémer Irént*; *Ormai* (Szelezsán) János, a 128-ik gy. ezred tábori lelkésze Besabán *Ormai Arankát*; *Nandrassy D. Elek*, es. kir. ev. tányori lelkész Eperjesen *Diváld Magduskát* vezette a közel napokban az Úr oltárához, hogy örök hűséget fogadjanak egymásnak. Az egybekapcsolt szíveket Isten gazdag áldása tartós boldogságban részesítse!

A dunántúli egyházkerületi gyámintézet újonnan választott egyházi elnöke *Scholtz* Ödön esperes a következő üdvözlő levelet kapta a németországi Gusztáv Adolf-egylet központi elnökségétől: „Nagytiszteletű Főesperes Úr! Alulírott elnökünkől értesülünk, hogy ön a dunántúli egyházkerületi gyámintézet egyházi elnökévé választott. Midőn Nagytiszteletű Urat ezen új állásában szívesen üdvözljük, egyben azon reményünket is kifejezzük, hogy egyesületünk és az Ön vezetése alatt álló gyámintézet között eleven és meleg viszony fog kifejlődni. A magunk részéről biztosítjuk, hogy egyházkerülete gyülekezeteinek sorsát és boldogulását különösen meleg érdeklődéssel fogjuk kísélni. A Gusztáv Adolf-egylet központi elnöksége nevében: Dr. Rendtorff elnök, Dr. Cordes jegyző.” Ezen levél mutatja, hogy a dunántúli gyámintézeti választás a Gusztáv Adolf-egylet legfelsőbb intéző köreit is kellemeesen érintette s biztosra vehetjük, hogy *Scholtz* Ödön gyámintézeti működése nagy hasznára lesz segélyre szoruló szegény gyülekezeteinknek.

Sajtóhiba. Sántha K. püspökavatási versének második versszakában a negyedik sorban és kar helyett ez álljon és a kar; az utolsó strófaból kimaradt a hatodik sor, ez: Te győzni fogsz, ha pályád terhe nyom.

Háborus segélyül az evang. nyug. és kegydíjas lelkészek, papiözvegyek és árvaik részére, az országos hadigondozó hivatal hadsegélyezési szakosztálya 25000 koronát küldött, melyet az egyetemes nyugdíjintézeti bizottság, a kituló átirat irányadását követve, — a segélyre legjobban rászorultak közt osztott ki. E szerint jutott 2-nek 300 K., 33-nak 200 K. és 176-nak 100 K. megpótolván a kapott összeget 600 koronával. Nem kapott segélyt 131. — A segélyeket e napokban küldi szét az egyetemes pénztár — nyugta bekívánása nélkül.

Az Ev. Theol. Otthon köréből. Fölkérem hazai evang. lelkésztársainkat, főleg azokat, akik az eperjesi ev. theol. akadémia hallgatói és az Otthon lakói valának, hogy ezt a nagyhivatásu intézményt a tavalyi jubiláris év buzgóságához hasonlóan egyházközségeik részéről valamely nagyobb vagy kisebb lehetőleg emelendő évi adományban részesíteni szivesek legyenek. Csakis e buzgóságuk mellett fedezhetjük esélyesebb számu alapítványainkon kívül az Otthonnak óriásilag emelkedett fentartási költségeit s kerül-

heljük el, mint tavaly, a deficitet. A theológusok esélyesebb létszámára való tekintettel a f. tanévben az Otthonban 25 tanítóképzős növendék is el van helyezve. Új alapítványi helyet kapott a f. tanévben az Otthon a *békési esperességtől* és *Szentiványi József* bajai földbirtokos-felügyelőtől. Az évi szükségletek fedezéséhez azonban minél több adományt, esetleg offeratoriumot kérünk és várunk. Eperjesen, 1918. szept. 16. Dr. Szilávik M. a „Theol. Otthon“ felügyelő tanára.

Ev. nyomda és sajtóvállalat.

Ezen egyházi életünkben új korszakot jelentő vállalat alapítói okt. 15-én tartották meg harmadik értekezletüket Budapesten, a mikor is a vállalat elnökéül *Báró Solymosy* Lajos egyetemes felügyelőt s ügyvezetőül pedig *Dr. Szelényi* Aladár egyetemes főjegyzőt választották meg. Majd megállapították a kibocsátandó felhívást és az alapítási tervezetet s megbeszélték a szükséges intézkedéseket. Az előmunkálatok remélhetőleg oly gyorsan fognak haladni, hogy a részvényjegyzés már jövő hónap első felében meg fog indulni. Olvasóink tájékoztatása céljából vezérhelyen közöljük a hozzánk beküldött felhívást azon szives kérelemmel, hogy azt nagybecsű figyelmükre méltatni sziveskedjenek s addig is, míg az kellő formába az egyes egyházközségek vezetőihez megérkezik, ezen fontos ügyet már is — egyházunk jól felfogott érdekét tartva szem előtt — propagálni kegyeskedjenek.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat.

Németül tudó káplánt keresek. Fizetése el látáson kívül havi 100 K. Az állás mielőbb elfoglalandó. Krahulecz Aladár. Grinád. Pozsony m. 2-1

Pályázat.

A budai ág. hitv. ev. egyházközségben lemondás folytán megüresedett lelkészi állásra pályázatot hirdetünk.

Az állás javadalma: 1. Kényelmes lakás. 2. Évi 4000, négyezer korona törzsfizetés, amely öt évenként 500, ötszáz koronával emelkedik, — legfeljebb nyolc ízben. 3. Sióla.

Istentiszteleti nyelv magyar és német.

Megjegyezzük, hogy a megválasztandó lelkész működési köre esetleg a mostani területnek azon részére fog korlátozottni, mely az Erzsébet hid tengelyének meghosszabbított vonaláig terjed.

A bányai ág. hitv. ev. egyházkerület lelkészválasztási szabályrendelete értelmében felszerelt pályázatok f. é. október hó 24-éig alulírt espereshez (VI., Felsőerdősor-u. 5. sz. küldendők.

Budapest, 1918. szeptember hó 23-án.

Dr. zolyomi Wágner Géza Kaczián János

egyilm. felügyelő.

3-1

esperes.

Kókai Lajos kiadásában és bizományában

Budapest, IV. ker. Kamermayer Károly-utca 3. sz.
megjelent

ág. hitv. evang. vallástani kézikönyvek.

A háború folytán csakis a könyveken jelzett árak
érvényesek.

- Batizfalvy-Bereczky:** Bibliaismertetés, új kiadás K 4.—
Bereczky Sándor: Öszösvetségi élet és jelemképek.
 Középkorok, polgári és felső leányiskolák felső osztályának használatára. 7. kiadás ... 3.—
 — Jézus élete és tanítása. Középkorok, polgári és felső leányiskolák II. oszt. használatára. 7. kiadás ... 1.50
 — Keresztyén egyház rövid története elemi iskolák felső, polgári és középkorok alsó oszt. számára 9. kiadás 1.50
 — Keresztyén hittan és erkölcstan. Középkorok, polgári és felső leányiskolák IV. o. számára 6. javított kiadás 1.50
 — A ker. megalapításának története V. o. számára ... 2.—
 — Az egyetemes keresztyén egyház története. Középkorok VI. osztálya számára 2. kiadás ... 3.—
 — Az egyetemes keresztyén egyház története II. és a magyar prot. egyház története. A középkorok VII. osztálya számára. 2. kiadás ... 2.80
Blatniczky Pál: A keresztyén egyház rövid története. Elemi és polgári iskolák számára ... 80
Frenyó Lajos: A keresztyénség megalapításának története Középkorok V., hadapródisk. I. o. számára 4.—
 — A Megváltó eljövételének előkészítése az Öszösvetségben. Középkorok, polgári-, felső leányiskolák és katonai alreáliskolák I. osztályai számára ... 1.50
György Vilmos: Dr. Luther Márton kis kátéja ... 2.—
Hetvényi Lajos: A keresztyén egyház rövid története. 1.50
 — Keresztyén vallástan. Középkorok IV. o. számára 2.—
 — Az evang. keresztyén világnézet VIII. o. sz. ... 2.—

- Klaar Fülöp:** Dr. Luther Márton kis kátéja ... 1.—
 — Ugyanaz (Előbbinek a szövege) ... 50
 — A keresztyén anyaszentegyház rövid története. Népkorok felsőbb osztályai számára ... 60
Kovács Gyula: A ker. egyház rövid története ... 50
Pálffy József: A ker. anyaszentegyház története. Prot. középkorok, tanítóképzők és felsőbb leányiskolák sz. 3.—
Raffay Sándor: Ev. konfirmandusok kátéja. 5. kiad. 1.—
 — Az evang. népkorok vallástanítás módszertana ... 1.—
Rédei Károly: Bibliai történetek. Elemi népkorok I—IV. oszt. számára ... 2.50
 — Bibliaismertetés. A népkorok V—VI-ik és az idegen közép- és polgári iskolák I—II. oszt. számára ... 2.20
 — A ker. anyaszentegyház története. A népkorok V—VI-ik és az idegen közép és polgári iskolák III. o. sz. ... 2.50
Schmidt K. Jenő: Keresztyén vallástan. ... 1.50
Dr. Szelényi Ödön: Az evangéliumi keresztyénség világnézete. Ev. vallástan a középkorok VIII. o. sz. 2.—
Zsilinszky M: Hit és erkölcstan, felsőbb o. sz. ... 2.40

Ujdonság! Magy., és osztr. szab. Ujdonság!

pótharang

Az elreklirált éreharangok helyébe szép csengésű harangpótlót sikerült feltalálnom, amely praktikus volta, olcsósága és könnyen szerelhetősége folytán a felszerelt harangokat nagy mértékben pótolja. A pótharanghoz az órakalapács is használható. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál.

Csóka Lajos pótharanggyártó,
 Budapest, VI. ker., Jász utca 40. szám.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkancsók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros nyomda Rákosligeten Budapest mellett.